

# OPONENTSKÝ POSUDEK NA B C . P R Á C I

Roman Galovič

## *Rituálna liečba u Navahov*

Vypracoval: Jan Kozák, 8. 6. 2016

Práce Romana Galoviče v první řadě představuje tradiční navažskou rituální léčbu, zasazuje ji do kosmologického rámce a interpretuje ji pomocí modelu *grid and group* antropoložky Mary Douglas a několika dalších interpretačních perspektiv. Kromě toho též srovnává tuto tradiční léčbu s peyotovou léčbou pan-indiánského hnutí Native American Church (NAC).

### 1) STRUKTURA ARGUMENTACE

Práce je obecně vzato strukturována racionálně: po úvodu a technických poznámkách (ortografie) je představena metodologie (či spíše nejčastěji používaný interpretační rámec, tj. *grid and group*). Poté následuje samotný výklad, jehož první částí je představení navažské náboženské kosmologie, druhou částí (rozsahově nejdelší) je popis jednoho významného navažského léčebného rituálu, který je „za pochodu“ zároveň interpretačně komentován autorem, následuje krátký historický exkurs do problematiky bělošského útlaku Navahů, který slouží jako oslí můstek ke kapitole věnované peyotovému rituálu praktikovanému v rámci NAC. Následují uzavírající kapitoly, v nichž se autor snaží dát výkladu nějakou „tečku“ a nechat vyplýnout určitou zastřešující perspektivu.

Práce je psána velmi čtivým plynulým stylem, autor má obratný jazyk, nejenom po stránce filosoficko-argumentační, ale často i po stránce poetické. Čtenář si odnáší silný dojem duchaplnosti pisatele. Výklad je barvitý, ujíždí stále dál a dál, naplněn bohatými příklady z navažských mýtů a rituálů a doplněn autorovými postřehy, interpretacemi a úvahami. To všechno je na sebe plynule napojeno, takže čtenář má příjemný zážitek bežešvého textu, který se z blízké perspektivy jeví neproblematickým. Když však poněkud poodstoupíme, vyjeví se určité problémy.

Nejprve výčtem, následně podrobněji: 1) délka, 2) oslí můstky, 3) nepoměrnost oddílů, 4) výklad o navažské kultuře.

Prvním problémem je délka práce, která rozsahem i obsahem víceméně odpovídá magisterské diplomové práci. To, že autor napíše místo bakalářské práce celkem plnohodnotnou magisterskou by mohlo být vnímáno jako „bonus“, ale ve skutečnosti to znamená, že se nebyl schopen vejít do formátu. Bakalářská práce je specifický formát, nejenom rozsahově, ale i obsahově méně robustní, k němuž je třeba takto přistoupit. Autorova výřečnost a myšlenková bohatost byla s ohledem na požadavek rozsahu spíše na překážku, než pomocí. Ve skutečnosti věřím, že kdyby zapracoval na zkrácení rozsahu z práce zmizela by řada volně poletujících úvah a nadbytečností a lépe by vyniklo její argumentační jádro.

Druhým momentem, méně významným, nicméně je třeba ho zmínit, je to, že se často zdá, že dojem výkladové návaznosti je spíše dílem autorova řečnického umu, než skutečnou koherencí a konsekventností textu. Zvláště ve druhé polovině výkladu, kdy se náhle začíná plynule přecházet od Lévi-Strausse, přes Mary Douglas, Nietzscheho, Victora Turnera a fenomenologické postřehy až k poznámkám ohledně toho, zda rituální léčba doopravdy léčí nebo má nějaké měřitelné biomedicínské efekty. Často se pak vnucuje otázka, kam je vlastně autorova pozornost zaměřena, zda sleduje nějakou linii, nebo jen přeskakuje mezi různými interpretačními nápady. Když pak čtenář zvedne hlavu od četby a snaží se vzpomenout si, jak doposud probíhal argument (aby si ho v hlavě ujasnil a mohl nad ním přemýšlet), pak někdy vlastně žádný nemůže najít, jen jakýsi řetězec plynule navazujících postřehů.

Třetí problém, relativně důležitější, je rozsahový nepoměr jednotlivých oddílů. Samotnému popisu vybraného navažského rituálu je věnováno velmi mnoho prostoru na to, jak relativně malý teoretický zisk z toho plyne pro závěry práce. Autor se popisuje s mnoha barvitými detaily (které jsou samy o sobě samozřejmě zajímavé), ale buď jen zas a znova ilustrují základní principy, které již popsal dříve (tj. např. znovunastolování harmonického stavu), nebo spíš otevírají nové zajímavé problémy, které ale není prostor řešit.

S tím souvisí též následující čtvrtý bod, kterým je dojem nedostatečně plynulého výkladového „zoomu“ v případě představení Navahů. Je jasné, že není třeba zabírat mnoho místa historickými, geografickými a sociálními kontexty, ale naopak zas skok přímo *in medias res*, rovnou do navažské náboženské kosmologie s tím, že na realitu jejich života je jen mezi řečí jakoby mimochodem odkazováno, to je zas příliš málo. V případě tak relativně neznámého etnika je myslím zapotřebí alespoň v rozsahu jedné strany uvést základní fakta.

Hodnocení: 5 bodů z 8.

## 2) FORMÁLNÍ ÚROVEŇ

Pokud jde o formální stránku, tak zvolené zkratky a zvolený formát bibliografických odkazů jsou v práci užívány koherentně, oceňuji u odkazů i informaci o roku prvního vydání díla, případně originálního názvu u překladů. Správnost přepisu navažských výrazů a termínů bohužel nemohu zkontrolovat, ale alespoň mohu říct, že jsou užívány koherentně.

Text je po stránce překlepů interpunkce poměrně čistý.<sup>1</sup>

Kritiku – byť čistě estetickou – si zaslouží práce s písmem, zvláště pak celý vzhled obsahu a systém nadpisů je **typografova NOČNÍ mŭra**. Směs patkových a bezpatkových fontů se střídá v tučné variantě, kurzívě a kapitálkách v jednom monstrózním kaleidoskopu.

Hodnocení: 7 bodů z 8.

## 3) PRÁCE S PRAMENY

Autor pracuje s primárními prameny v překladech a se sekundárními prameny na velmi dobré úrovni. Nejedná se o práci filologickou, ale spíše interpretativně-referující a v tomto ohledu se autorovi daří na jedné straně vytěžit ze specializovaných sekundárních pramenů věnovaných samotným Navahům podstatná fakta, která pak pomocí teorií vzatých převážně z obecně antropologických sekundárních pramenů interpretuje.

---

<sup>1</sup> Zajímalo by mě zda uvozovky před pozn. 39 na s. 19 jsou nebo nejsou užity nekoherentně s ohledem na autorův úzus. Z textu není poznat, zda se jedná o přímou citaci, pro něž autor užívá jiný typ uvozovek (><), nebo o „vyjádření s distancí“, pro něž autor používá normální uvozovky.

Samozřejmě, že by bývalo bylo skvělé, kdyby autor měl určitou znalost pramenného jazyka, nebo alespoň nějakou zkušenost s lidmi, o kterých píše, ale v případě bakalářské práce to jistě není přitěžující okolnost.

Hodnocení: 7 bodů z 8.

#### 4) VLASTNÍ PŘÍNOS

Silnou stránkou práce je téměř nonšalantní způsob, jakým autor bez potíží aplikuje jím zvolené interpretační vhledy (Douglas, Turner, Lévi-Strauss atd.) na studovanou látku. Tato aplikace provází výklad a tak nemá čtenář nikdy na dlouho pocit, že by byl jen zavalován fakty, ale zároveň je mu vždy předkládáno určité porozumění oněm faktům, které je činí smysluplnými a zanořenými nejen do kontextu dané kultury, ale také do kontextu léčebných rituálů obecně. Autorův vlastní přínos je tedy poněkud rozptýlen v těchto průběžných interpretacích a postřezích, které ale rozhodně vnímám jako podnětné a užitečné. Určité vyrcholení autorovy vlastní myšlenkové práce přichází v závěrečných kapitolách, kde autor přichází s koncepcí mnohých světů a mnohých duší, inspirovanou Nietzscheho vhladem o mnohosti subjektů v jednotlivci. K tomuto postřehu bych měl jednu otázku na diskuzi: Jestliže existují u Navahů celkem čtyři současně praktikované léčebné „tradice“, které sdílejí tentýž kulturní prostor – není potenciálně problematické analyzovat jednu (nebo dvě) z nich odděleně od těch zbylých?

Hodnocení: 8 bodů z 8.

#### 5) OBECNÝ PŘESAH PRÁCE.

Práce má rozhodně obecný přesah. Díky průběžné aplikaci antropologických modelů se autorovi daří ukazovat řadu obecných rysů v systému rituální léčby u Navahů aniž by tímto výkladem redukoval specificitu jejich kultury. Naopak, v rámci snahy usadit Navahy na mapu group and grid (což se ukáže, že mechanicky a napevno nejde) autorovi vyplyne podnětná teze o „více duších“, která má jistě aplikace i v řadě jiných kontextů. Za velmi sympatickou považuji autorovu promluvu v závěru, kdy ukazuje, že z jeho práce vyplývají nejen teoretické závěry, ale také potenciální praktické závěry ohledně našeho evropského současného přístupu k léčení.

Hodnocení: 7 bodů z 8.

Celkové hodnocení:  $5 + 7 + 7 + 8 + 7 = 34$ , tj. výborně.